



Ibsen med nebom in zemljo

Ob premieri drame Peer Gynt v ljubljanskem MGL

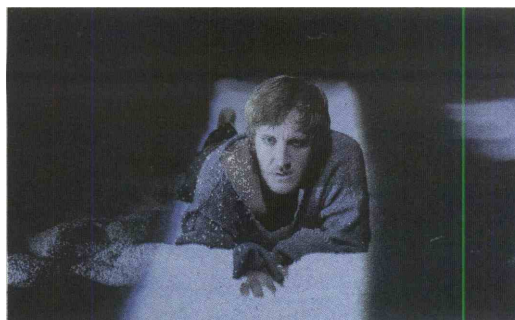
Režiser Eduard Miler se je smelo lotil znamenitega dela norveškega dramatika Henrika Ibsena s pretresljivim likom mladeniča Peera Gynta. Ker je to izjemno in večplastno delo iz svetovne dramatike, gledalec z zanimanjem pričakuje, kako bo glavni igralec odigral vlogo, s katero igra vstane in pade. In ni razočaran. Igralec Matej Puc namreč preseže samega sebe in upodobi lik moške osebnosti, ki se boji resničnosti in tudi še kot odrasel uhaja v sanjski svet, v katerega ga je v otroštvu popeljala mati, da bi ga obvarovala pred krutim življenjem. V sanjah je namreč vse dovoljeno, vse mogoče.

Režiser in igralec pa sta izpostavila še en vidik: Peer noče zapustiti sanjskega sveta, ki mu je hkrati neprestana priložnost za čaščenje samega sebe in za potrjevanje zagledanosti vase. Zato v namišljenem svetu svoje osebnosti vedno na novo postaja mogočen vladar z neverjetno močjo, prerok, ki se mu vsi klanjajo, uspešen lovec in končno tudi ljubimec. Neprestano si dopoveduje, da je on sam sebi najboljša podoba, zato ne potrebuje drugih. Sam sebe najbolje razume, zato bo šel kot legenda v zgodovino človeštva. Toda pridejo trenutki, ko vendar zazna še neko drugo resničnost in takrat terja od ene izmed svojih ljubezni, naj mu vendar razkrije onkrajnost neba, nekaj sveta, neko lepoto, ki bo večja od njega samega. Zgrozi se ob tragični

NAJBOLJ JE PRETRESLJIV, KO V VIHARJU KLIČE BOGA

smrti samomorilcev in se vprašuje, koliko je kriv, ko pa vendar ni mislil izreči nič resnega. Najbolj pa je pretresljiv, ko v viharju kliče Boga na pomoč. Toda vse to so le bežni trenutki, ki se v vsakdanjem življenju razblinijo. Ko mora skozi življenje, takrat velja le boj za obstanek, na mestu je sebičnost in takrat drugi znova nič ne veljajo.

Ibsen je zagotovo zaslutil individualizem moderne dobe in pri tem kritično povedal, da je v zagledanosti vase njegova severna Evropa v ospredju. Pokazal je, kako težko je biti odrasel, izstopiti iz sebe in se dati drugim poučiti. Pri tem mu ne more pomagati institucionalna



Matej Puc v vlogi Peera Gynta

vera, tudi ta je s svojimi služabniki preračunljivo sebična, prav tako ne romantična vrnitev v domačo vaško skupnost. Te ni več, ali pa je kraj najhujše more. Njegov junak zasluti, da bo našel resnični mir le ob idealnem liku svoje matere, ki mu predstavlja čistost ženske podobe. Žal pa ta lik ni realen. Resnično podobo materine ljubezni najde šele ob koncu pri dekletu, v objemu nje, ki mu nakloni odpuščanje brez izpovedi, ki mu podari počitek in večnostni sen.

Toda režiser, ki odlično vodi glavnega igralca, se ni zadovoljil s tem, da bi skozi zelo napevate Ibsenove monologe pokazal, kako fizično, čustveno in intelektualno ugodje neprestano prehaja v morasto doživljanje in misli. Ob koncu ponovi sanjsko pravljicne besede, ko Peer Gynt z mitološkim jelenom znova potuje po nebu, pada in hkrati ostaja pri življenju. Res gre za mitološko podobo iz norveškega sveta, ki je še starejša in jo imamo v zimskih mesecih tudi mi radi. Toda ne smemo pozabiti, da je Ibsen izšel tudi iz skandinavskega krščanskega sveta in v srednjeveški krščanski ikonografiji je podoba jelena tudi Kristusov lik. Je potemtakem v teh sklepnih besedah izraženo tudi hrepenenje po Odrešeniku, ki bo glavnega junaka popeljal onkraj vseh fizičnih danosti, tudi onkraj smrti, v polnost veselja? Na to si bo vsak gledalec odgovoril sam, ne bo pa mogel mimo velike slutnje norveškega dramatika, da so ženski liki tisti, ki moškemu odpirajo vrata iz zaklenjenosti lastnega jaza in mu podarjajo ustvarjalnega duha ter ga peljejo k vratom večnosti, v notranji mir, kjer postanemo ne samo v sozvočju s samim seboj, ampak tudi z drugimi. ■

EDVARD KOVAČ